

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concursuri, inserțiuni și taxe de abonament se sîmit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Piedecile învățămîntului nostru religios în școala poporală.

Despre învățatură s'au scris multe teorii și oamenii la urmă au ajuns să creadă că și religiunea și fructul ei religiositatea, chiar atât de puțin poate fi ceva abstract ca sănătatea. Despre principiul sănătății poți vorbi multe verzi și uscate, dar până când nu ți-le-ai prefăcut în sînge și carne nu o poți gusta de fapt. Un om palid și slăbănog degeaba ar vorbi despre sănătatea sa, pentru că numai vederea lui l-ar desmuși. Așa stăm și cu religiositatea, una e să zici că ești religios și alta e să fii religios. Primele vorbe, cât îți deschiz gura îți tradează întreaga fisionomie sufletească. Religiositatea pentru ca să nu fie aparentă, ci adevărată, trebuie să între chiar așa în toate fibrele omului ca și principiile igienice. Necesitatea religiosității e chiar așa de evidentă ca și aceea a sănătății. Suflelul omnesc sănătos chiar așa trebuie ținut cu disciplina ca și corpul și disciplina sufletească cea mai bună, o dă religiozitate. Cine nu are simțul pentru discuții apologetice mai fine, pentru acela cred ca temnițele, balamucurile și toate amărăciunile din viața aceasta îi vor oferi cele mai palpabile și prin urmare și cele mai convingătoare, dovezi, cât e de necesară religiositatea pentru viața omnească.

Comoară ce mai aleasă ce o putem da copiilor noștri este religiositatea. Numai din vîstarile tinere bine întărite în o viață religioasă-morală pot eși mai tîrziu oameni sănătoși la minte și la inimă. Școala noastră poporală are impusă datorința să introducă fragezilor săi elevi cât mai adînc în tainele vieții religios-morale, dar spre cea mai mare a noastră durere, școala aceasta, cu foarte puține excepțiuni reușește să între cu învățăturile religioase-morale în sufletele copiilor, în cele mai multe cazuri să vîrșește numai munca de suprafață. După ce iasă elevii și elevele din școală — ne putem convinge foarte ușor, — iasă și religiunea și cu dînsa și religiositatea chiar așa de ușor cum iasă și celelalte învățăminte din școală. E o întrebare serioasă pentru ce nu reușește școala

noastră poporală cu învățămîntul ei religios să crească de fapt oameni religioși-morali?

Prima pedecă care îi stă în cale învățămîntului nostru religios din școala poporală e familia. Găsim atâtea familii inteligente unde duhul netrebnic ce domnește în casă e de-adreptul ostil creșterii cum se cade și prin aceasta și fericirii copiilor, dară ne putem închipui ce duh domnește în casele țăranilor noștri acărora moravuri nu sunt întru cîtva stăpînite nici măcar de bonton dacă nu au frica lui Dumnezeu. Am avut și avem destui oameni și în ziua de astăzi cari cred că așa trebuie înțeleasă iubirea față de țăranime ca să-o idealizez, să spuni că tot ce face țăranul nostru e nespus de frumos și cuminte, o iubire rău înțeleasă și păgubitoare este aceasta. Cu mult mai mare bine vom face țăranilor noștri, dacă vom studia cu de-amănuntul viața lui și, descoperind în această multe greseli ne silim din toată puterea să le îndreptăm. Viața familiară a țăranului nostru nici pe departe nu e așa roz-albă cum o descriu poezii. E mult năcaz aicea, parte ce-l face natura, alții și în cea mai mare parte el singur. În familiile noastre țăranesti începe să prindă rădăcini farizeismul se roagă foarte puțin și se înjură mult. Toate dăruirile familiare se pertractează înaintea copiilor. Tata și mama țin foarte mult la aceia, ca copiii să cugete ca dînsii, să urască, să lăcomească, să vorbească chiar ca și ei. Părinții au cele mai greșite păreri despre biserică, despre școală, despre preoți și învățători și părerile acestea trebuie să le adopteze și copiii. Învățămîntul nostru religios fie acesta cât de metodic cât de însuflețit, împingă opoziție aspră cu duhul familiar în care trăiește copilul.

Învățămîntul nostru religios e osîndit să rămână fără roade pentru că în viața familiară sunt înrădăcinate obiceiuri și păreri păcătoase. Viața țăranilor noștri nu trebuie apoi idealizată ci ea trebuie să fie studiată serios din toate punctele de vedere și numai după ce vom fi în curat că de ce boli periculoase e molipsită aceasta și după ce vom fi luat măsuri de îndreptare, numai atunci putem spera să aducă roade învățămîntul religios. În școală și în familie trebuie să fie cam acelaș duh ca să se poată influența

reciproc una pe alta. Înzadar învață copilul explicarea, cea mai bună e porunca a opta, dacă părinții îl învață să fure.

A doua pedecă serioasă pentru învățământul nostru religios este *atmosfera nefericită* ce domnește în cele mai multe comune bisericesti de ale noastre. Preoții sfădiți între sine ori cu învățătorul ori chiar preotii sau învățătorul sfădiți cu un țaran, cari apoi debitează la adresa domnilor amintiți câte batjocuri toate. Ori-ce scandal să petrece în biserică ori la școala noastră, copilașii au cunoștința, ei au auzit prea bine cum au dires părinții lor pe «popa» ori pe «dascălul». Copiii, pe preoții și învățătorii batjocuriți de părinții ori cunoșcuiții lor, îi privesc cu necredere. Între catihet și catehumen nu mai poate să se închege un raport de respect și iubire, pentru că stă un fel de raceală la mijloc. Copiii nu mai știu cui să-i creadă învățătorilor lui ori părinților.

Până când nu se va izgoni din satele noastre *aerul asfixiant*, care domnește azi acolo, sufletele copiilor vor rămâne închise fără de învățăturile religios-morale împărtășite acolo.

A treia împrejurare care îngreunează reușita învățământului nostru religios este, nepregătirea catihetilor nostri. Trebuie s'o spunem, fără să jignim pe domni profesori, că teologii noștri iasă din seminar cu cunoștințe catihetice foarte modeste, și ce e mai ponderos, cei mai mulți nu au nici măcar interesul și dragostea de a se cultiva mai departe. Și catihet bun nu poți să fii dacă nu te cultivi în continuu. Ce e drept, trebuie să recunoaștem adevărul că preoților noștri catiheti nu le stă la dispoziție nici o revistă de specialitate nici un Congres catihetic sau alt mijloc de cultivare și așa ex nihilo nihil fit. Aceea e clar pentru noi, că un medic fie acesta cât de bun, dacă nu are clește fine nu ne poate scoate dinți cari ne dor, doară, că și preotul are lipsă neîncunjurabilă de anumite isvoare de cultură ca să ne poată vindeca fără durere boalele noastre sufletești nu e drept. Noi dorim în mod naiv și astăzi predicatori și catiheti buni cari să se pogoare din ceriuri gata, pe placul nostru. La alte popoare jertfele pentru cultură se fac ca ceva de sine înțeles, dară la noi nici astăzi nu există simț pentru ele. Sărăcia îi împiedecă pe preoții noștri să se cultive mai departe, după ce se așează prin diferitele parohii. Oamenii, cari cer dela preoțimea noastră o activitate model, sunt de părerea, că în satele noastre tot porumbei fripți zboară în gura omului de și aici e mai greu traiul de vre-o câțiva ani încoace decât la oraș. Putem să filozofăm cât ne place și să croim recepte de idealism pe seama altora, dară tot adevărată va rămâne vorba că

cu mizeria după cap nu poți face cultură. Suntem siguri că mintea din urmă a românului va veni și dânsa odată, dară atunci va fi prea târziu, căci moravurile noastre în urma neglijării bisericești și a slugitorilor ei vor fi decăzute în așa măsură că nu va mai fi mântuire. Lenea aduce cu sine jertfe amare atât în vieața unui individ cât și a unui popor.

Luând în considerare aceste trei pedeci mai de seamă, mai sunt ele și altele, învățământul nostru religios în școala populară nu-și poate ajunge scopul atât de înșămnat de a ne crește oameni religioși-morali.

Remediile pentru a ridica aceste stări de lucruri poate sunt următoarele: *Pressa* și *obștea* românească să se ocupe mai mult cu vieața noastră internă și se smulgă energii și cu înțelepciune buruenile din vieața sufletească și se agite pentru ameliorarea stării materiale și culturale a acestei tagme, a cărei activitate este baza culturii noastre.

Conducerea bisericii noastre când acoardă stipendii tinerilor mai de seamă să le impună *specialitatea* pentru care au să se pregătească. Lipsa bisericești să fie dătătoare de ton la împărțirea stipendiilor așa că încetul cu încetul am ajunge la atari bărbați de specialitate, cari vor fi capabili să premeargă cu exemple de muncă și să ne deie îndrumări sănătoase. Bărbați binepregătiți cu o anumită ramură de știință ar putea să ne deie niște programe de muncă clară și potrivită situației noastre. Fără bărbați de specialitate discuțiile sunt lungi și toate și totdeauna fără sâmbure.

Rusticus.

Congresul național-bisericesc.

Ședința de deschidere.

Duminecă, în 30 Iulie n. s'a făcut deschiderea sesiunii ordinare a congresului nostru național-bisericesc. S'a celebrat întâiu serviciu divin în catedrală, — sfânta liturgie și chemarea Duhului sfânt, — prin Preasfinția Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, asistat de Preacuvioșii Lor, Arhimandriții Filaret Musta, Vasile Mangra și Dr. Eusebiu R. Roșca, de Protosincelii Dr. Iosif T. Badescu și Roman R. Ciorogariu, de protopresbiterul Dr. Ioan Stroia și de diaconii Dr. Octavian Costea și Ioan Cioara (Arad). A cântat coralul condus de domnul Ionel Crișan cântăreț de operă.

După terminarea serviciului divin, domnii deputați congresuali, întruniți de nou în catedrală, au invitat prin o delegațiune pe P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului la deschiderea congresului, ca pe cel mai bătrân în funcțiune din actualii episcopi ai bisericii noastre. Delegațiunea a fost formată din următorii domni deputați congresuali: Vasile Damian protopresbiter, Alesandru Belle, vicecomite în Făgăraș, Roman R. Ciorogariu, Protosincel și Patriciu Dragalina, pres. comunității de avere din Caransebeș.

Insoțit de membrii delegațiunii și de P. S. Sa, Episcopul *Dr. E. Miron Cristea* al Caransebeșului, care Sâmbătă sosise la Sibiu, Preasfințitul Domn Episcop *Ioan I. Papp* al Aradului își face apariția în catedrală, ocupă loc în fruntea mesei presidiale din fața altarului, și având la dreapta sa pe P. S. Sa, Episcopul *Dr. E. Miron Cristea*, iar la stânga pe I. P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, rostește în fața deputaților congresuali și a celui alt public numărös vorbirea, prin care declară de deschisă sesiunea ordinară a congresului.

Vorbirea pe care am publicat-o la loc de frunte în ziarul nostru, a făcut prin conținutul ei bună impresie asupra ascultătorilor, iar P. S. Sa a fost viu aclamat după terminarea ei.

Înaltul prezidiu numește notari interimali pe următorii domni deputați: din arhidieceză *Lazar Triteanu* din cler, *Dr. Nicolae Bălan* și *Dr. Pavel Roșca* dintre mireni, din dieceza Aradului *Mihai Păcățian* din cler, *Dr. Aurel Cioban* și *Dr. Sever Ispravnic* dintre mireni, iar din dieceza Caransebeșului *Dr. Cornel Cornean* din cler, *Dr. Iuliu Coste* și *Dr. Nicolae Petrovici* dintre mireni.

Înaltul prezidiu provoacă apoi pe domnii deputați congresuali să-și prezenteze credenționalele. La apelul nominal răspund 83 de deputați. Se constată deci, că sunt prezenți destui deputați, pentru ca congresul să-și poată ține lucrările. În înțelesul statutului organic, congresul se împarte în trei secțiuni, pentru ca să facă verificarea deputaților congresuali. Prin urmare, deputații din arhidieceză primesc actele referitoare la alegerile din dieceza Aradului și au să facă verificarea acestor alegeri, deputații din dieceza Aradului a celor din dieceza Caransebeș, iar cei din dieceza aceasta verifică alegerea deputaților din arhidieceză.

Sedința proximală se anunță pe ziua următoare, Luni, la orele zece. Se va ține în sala de ședințe a comitetului. Sedința se încheie apoi la orele 12 și jum. din zi. După ședința deputații congresuali au făcut vizită de curtoisie Preasfințitelor Episcopi *Ioan* și *Miron* cari locuiesc în reședința mitropolitană.

Sedința a doua.

S'a ținut Luni, în 31 Iulie n. President P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului. Notar de ședință *Mihai Păcățian*.

Notarul *Lazar Triteanu* citește procesul verbal al ședinței prime. Se autentică.

Își prezentează ulterior credenționalele următorii deputați congresuali: *Dr. Toma Ienciu*, *Desideriu Tempelean* și *Victor Tordășianu*. Se decide să se predate spre examinare comisiunii verificătoare, care se va alege.

Se pune la ordinea zilei verificarea deputaților congresuali. Deputații din arhidieceza transilvană, constituiți sub prezidenția P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, vicar arhiepiscopesc, propun prin raportorul *Nicola Ivan*, asesor consistorial, să se declare de verificați 9 deputați din cler și 15 deputați mireni din dieceza Aradului, ale căror acte electorale au fost aflate în regulă. Celelalte mandate se fie apoi trecute la comisiunea verificătoare, fiind atacate prin protest, ori dificultate. Se ia la concluz în acest înțeles.

Deputații din dieceza Aradului, constituiți sub prezidenția P. C. Sa, Protosincelui *Roman R. Ciorgariu*, director seminarial, propun prin raportorul *Dr. Gheorghe Popa*, să se verifice, având mandate în regulă, 10 deputați din cler și 16 deputați mireni din

dieceza Caransebeșului, iar celelalte credenționale se fie predate comisiunii verificătoare. Se decide în acest înțeles.

În fine deputații congresuali din dieceza Caransebeșului, constituiți sub prezidenția P. C. Sa, Arhimandritului *Filaret Musta*, vicariu episcopesc, prin raportorul *Dr. Cornel Cornean* propun să se verifice de verificați 9 deputați din cler și 13 deputați mireni din arhidieceza transilvană, iar celelalte credenționale, parte atacate prin protest, parte dificultate din oficiu, se fie trecute în competența comisiunii verificătoare. Congresul decide în înțelesul acesta.

Înaltul prezidiu constată, că sunt verificați 72 de deputați (din 90), deci congresul se poate constitui. Pune la ordinea zilei alegerea biroului a comisiunilor.

Pentru consultare asupra alegerii comisiunilor și a biroului, deputatul *Dr. Petru Ionescu* propune suspendarea ședinței și esmiterea unei comisiuni de trei, pentru compunerea listei. Ca membri ai comisiunii propune pe următorii: protopresbiterul *Nicolae Roxin* și mireni *Dr. Iancu Mețianu* și *Constantin Burdia*. Deputatul *Nicolae Ivan* cere respectarea usului din trecut și alegerea unei comisiuni de 9 pentru facerea candidărilor. Deputatul *Gheorghe Popa* arată că comisiunea de candidare a fost compusă și în trecut tot numai din 3 membrii. P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, din considerațiune față de deosebitele nuanțe reprezentate în congres, e pentru o comisiune mai mare, de 9 membrii, în care dorește să se reprezente toate nuanțele. Deputatul *Dr. Vasile Saftu* încă e pentru o comisiune de 9 membri. Deputatul *Dr. Petru Ionescu* își modifică propunerea, acceptând, ca comisiunea să fie compusă din 9 membri și anume, din următorii: protopresbiterul *Vasile Damian*, *Dr. Iancu Mețianu*, *Arseniu Vlaicu* din arhidieceză, protopresbiterul *Nicolae Roxin*, *Dr. Gheorghe Popa* și *Aurel Petroviciu* din dieceza Aradului, și P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, *Constantin Burdia* și *Patriciu Dragalina*, din dieceza Caransebeșului.

Se primește și ședința se suspende.

După redeschidere, deputatul *Constantin Burdia* propune în numele comisiunii acceptarea listei următoare:

Ca notari să se fie aleși domnii *Mateiu Voileanu*, *Mihai Păcățian* și *Dr. Cornel Cornean* din cler, apoi mireni *Dr. Pavel Roșca*, *Dr. Nicolae Bălan*, *Dr. Demetriu Mangra*, *Traian Suciu*, *Dr. Nicolae Petroviciu* și *Dr. Iuliu Coste*.

În comisiunea verificătoare: *Dr. Petru Ionescu*, *Andrei Horvath*, P. C. Sa *Dr. Iosif Traian Badescu*, *Protosincel*, din cler, și mireni *Arseniu Vlaicu*, *Nicolae Garoiu*, *Dr. Gheorghe Popa*, *Dr. Ioan Iacob*, *Aurel Noaca* și *Petru Corcan*.

În comisiunea organizătoare: P. C. Sa, *Filaret Musta*, Arhimandrit, P. C. Sa, *Vasile Mangra*, Arhimandrit, P. C. Sa, *Dr. Eusebiu R. Roșca*, Arhimandrit, din cler, și mireni mireni *Dr. Iancu Mețianu*, *Alexandru Belle*, *Dr. Gavril Cosma*, *Sava Raicu*, *Constantin Burdia* și *Titu Hațieg*.

În comisiunea bisericască: P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, *Dr. George Popoviciu*, P. C. Sa, *Roman R. Ciorgariu*, *Protosincel*, din cler, și mireni *Dr. Toma Ienciu*, *Dr. Gavril Buzura*, *Aurel Petroviciu*, *Dr. Sever Ispravnic*, *Dr. Timotei Radi* și *Titu Mărgineanțu*.

În comisiunea școlară: *Lazar Triteanu*, *Ioan Georgia*, P. C. Sa, *Protosincelul Dr. Iosif Clariu*, din cler, și mireni *Dr. Iosif Blaga*, *Victor Păcală*, *Dr. George*

Alexici, Dr. Dionisiu Lința, Patriciu Dragalina și Valeriu Petcu.

In comisiunea *epitropească*: Vasile Damian, Nicolae Roxin, Ioan Pepa din cler, și mireni Arseniu Vlaicu, Dr. Valeriu Petcu, Dr. Aurel Cioban, Cornel Pincu, Iustin Chirilă și Dr. Liviu Lința.

In comisiunea *fundatiunei Gozdu*: Dr. George Proca, Ștefan Lucuța, Sebastian Olariu din cler, Dr. Vasile Pahone, Dr. Atanasie Bradean, Pavel Chirilovici, Ioan Cimponeriu și Dr. Virgil Nemoian.

In comisiunea *petiționare*: Dr. Arseniu Saftu, Dr. George Dragomir, Florian Roxin din cler, și mireni Ioan Henteș, Victor Terdășianu, Dr. Sever Barbura, Desideriu Tempeleanu, Dr. Valeriu Olariu și Iosif Brebenariu.

Lista se votează întocmai din partea congresului, iar înaltul presidiu declară congresul de constituit și numește notar general pentru actuala sesiune ordinară pe deputatul Mateiu Voileanu, asesor consistorial.

Deputatul Gheorghe Popa, după o motivare corăspunzătoare, face propunerea, ca congresul se trimite telegramă omagială Majestății Sale, Împăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I, prin guvernul țării. Cetește textul telegramei, care e următorul:

„Excelenței Sale, Domnului conte Ștefan Tisza, ministru-president, Budapesta. Congresul național-bisericesc, ca reprezentantă întregii mitropolii greco-orientale române din patrie, întrunit în sesiune ordinară în aceste vremuri istorice de eroică încercare pentru patria noastră, în care fiii bisericii noastre și peste tot ai poporului românesc din patrie și-au adus, ca și în trecut, fără șovăire, tributul de credință și sânge, rouă pe Excelența Voastră, să binevoiască a tălmăci înaintea Majestății Sale, a preagratiului nostru rege, sentimentele de realitate și de nespusă alipire a credincioșilor bisericii noastre către tronul Majestății Sale, și în acelaș timp sentimentele de adâncă recunoștință pentru înaltul scut oferit în toate vremile bisericii noastre“.

Deputatul Dr. Aurel Vlad cere, ca telegrama se fie trimisă, — conform usului din trecut — de-a dreptul Majestății Sale, prin cancelaria de cabinet. După lămuririle date din partea înaltului presidiu, că scopul se ajunge și pe o cale și pe alta, se decide înaintarea telegramei prin guvern.

Credenționalele prezentate astăzi se predau comisiunii verificătoare. Actele intrate la congres se împart între diferitele comisiuni. Înaltul presidiu comunică apoi deputaților congresuali, că Mercuri, în ziua Sfântului proroc Ilie, se va celebra parastas solemn în catedrală, pentru odihna sufletelor fericitelor Arhiepiscopi și Mitropoliți Andreiu Baron de Șaguna, Miron Romanul și Ioan Meșianu, precum și pentru marele mecenat Emanuil Gozdu, apoi încheie ședința la orele 11 și jumătate, anunțând ședința proximă pe Marți, 1 August nou, la orele 10 dimineața. La ordinea zilei se pun rapoartele comisiunilor.

Ședința a treia.

S'a ținut Marți, în 1 August n. President P. S. Sa, Episcopul Ioan I. Papp, notar de ședință Dr. Cornel Cornean.

Notarul Mihaiu Păcățian cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se autentică.

Deputatul Titu Hațieg își înaintează credenționalele. Se predă comisiunii verificătoare.

Înaltul presidiu comunică congresului că telegrama omagială, votată în ședința premergătoare, a fost espedată din partea presidiului congresului la adresa dată. Se ia spre știre.

Se înaintează din partea biroului reprezentativ al conșistoriului din Oradea-mare, în chestia înființării episcopiei ortodoxe române din Oradea-mare. Se predă comisiunii organizatoare.

Se presintă rugarea deputatului Ioachim Fulea pentru concediu pe întreaga sesiune congresuală din cauză de morb. Concediul cerut se acoardă.

Deputatul Arseniu Vlaicu face propunerea, ca în vederea scumpetei enorme din zilele de astăzi, pe lângă diurnele obicinuite să se mai dea deputaților congresuali și câte opt coroane la zi, ca adaos de scumpete. Propunerea se predă comisiunii financiare.

Se intră în ordinea de zi. Comisiunea verificătoare, constituită sub presidenți P. C. Sale, Protosințelului Dr. Iosif T. Budescu, raportează prin referentul Dr. Gheorghe Popa în chestia alegerii de deputat în cler în cercul electoral Ilia-Geoagiu din arhidieceza transilvană. Ales a fost asesorul consistorial Dr. Gheorghe Proca, dar alegerea e protestată, pe motivul, că alegătorii ar fi fost intimidați și influențați. Comisiunea verificătoare a aflat însă protestul de neîntemeiat și propune verificarea deputatului ales.

Deputatul Vasile Damian nu poate accepta propunerea comisiunii, și astfel propune ordonarea cercetării, pentru constatarea adevărului, iar până atunci verificarea se fie ținută în suspens.

Deputatul Dr. Aurel Vlad încă e de convingerea că autonomia bisericii se rămână nestirbită, atunci cercetarea trebuie să fie ordonată, pentru stabilirea adevărului.

Deputatul Dr. A. Cioban crede, că nu e bine se fie susținuți, nici unii nici alții, ca periclitatori ai autonomiei bisericii, pentru că interesele bisericii toți le poartă la inimă. Protestează în contra presupunerii, că preoțimea noastră s'ar putea lăsa se fie intimidată, ori influențată din partea cuiva. E pentru verificare.

Deputatul Dr. Petru Ionescu dă explicații amănunțite cu privire la rolul pe care l-a avut dânsul la alegerea clericală din cercul Ilia, la care a participat ca om al bisericii, pe care o servește cu toată credința, și peste tot la rolul ce l-a avut la alegerile congresuale.

Deputatul Dr. Nicolae Comșa declară, că în contra persoanei alesului nu are nimica, și numai din punct de vedere principiar e și dânsul pentru ordonarea cercetării, pentru a se stabili, dacă s'au făcut, ori nu ingerințe din parte necompetentă, la alegeri.

Deputatul Arseniu Vlaicu răspunde oratorilor cari au atacat alegerea și cari cer cercetare, arătând, că ingerințe s'au făcut poate-că tocmai din cealaltă parte, din care se condamnă ingerințele. Cunoaște cazuri concrete. Propune verificarea, în înțelesul propunerii comisiunii verificătoare.

Discuția se declară de încheată. Propunătorul Vasile Damian își apără și susține punctul de vedere și insistă pe lângă acceptarea propunerii sale, referitoare la ordonarea cercetării în chestia din discuție. Raportorul Dr. Gheorghe Popa răspunde la mai multe afirmări făcute din partea oratorilor și recomandă spre primire propunerea de verificare a comisiunii, arătând, că ordonarea cercetării, în chestia unei alegeri făcute prin vot secret, nu are temei.

Înaltul prezidiu resonând pe scurt cele spuse în congres și dând unele lămuriri în chestia alegerilor congresuale în general, pune la vot propunerea depu-

tatului *Vasile Damian*, ca fiind mai îndepărtată. Pentru primirea ei votează 11 deputați. Se declară deci de primită propunerea comisiei verificatoare, în urma căreia alegerea de deputat cleric îl în cercul electoral *Ilia Geoagiu* se aprobă și deputatul ales se verifică.

Fiind timpul înaintat, înaltul presidiu încheie ședința la orele 12 din zi, anunțând ședința proxima pe Joi, 3 August n. la orele 10 dimineața. La ordinea zilei se pun rapoartele diferitelor comisii.

Ședința a patra.

Ținută Joi, în 3 August nou. President P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, notar de ședințe: *Dr. Pavel Roșca*.

Notarul *Dr. Cornel Cornean* citește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se autentică.

Înaltul presidiu prezintă răspunsul ministrului prezident, contelui *Tisza*, trimis la telegrama omagială înaintată prin guvern Majestății Sale din partea congresului. Se citește și se primește cu aclamări. Textul răspunsului e următorul:

„Iustrății Sale, Episcopului Ioan I. Papp, prezident al congresului, Sibiu. Am primit exprimarea omagiului din partea congresului mitropoliei greco-orientale române din patrie, și fără amânare am înaintat-o Majestății Sale. Salut totodată cu întreaga căldură a sufletului meu congresul, care este chemat a reprezenta și a face servicii părții aparținătoare bisericii greco-orientale a poporului român, care-și face cu credință datorința patriotică în aceste zile mari și pline de grijă, pe terenul vieții creștinești atât de apropiat de sufletul poporului român. Împlor binecuvântarea divină asupra lucrărilor congresului și tot ajutorul de sus, ca acestea se servească spre fericirea românilor din patrie, conștientă în mod nedespărțit cu soarta patriei noastre. Tisza“.

Înaltul prezidiu prezintă mai departe raportul consistorului mitropolitan către congres în chestia ordonării de nou a protopresbiteratului Timișoara din dieceza Aradului. Se predă comisiei organizatoare.

Înaltul prezidiu prezintă și un alt raport al consistorului mitropolitan, în care se comunică, cumcă reprezențanța fundației *Gozsdu* a votat suma de zece mii coroane pentru societatea „Crucea Roșie“ și alte zece mii coroane pentru orfelinatul din Sibiu. Se predă comisiei fundației *Gozsdu*.

Se intră apoi în ordinea de zi. Comisiunea verificatoare raportează prin referentul *Dr. Gheorghe Popa* în chestia alegerii de deputat mirean în cercul electoral *Ilia* din arhidieceza transilvană. Alegerea a fost protestată pentru ingerințe din partea autorităților și organelor administrative și pentru neacceptarea la scrutinii a unor protocoale după formă neeseceptionabile. Comisiunea a aflat, că alegerea se afirmă numai, că a fost influențată, dar afirmarea nu se dovedește. Prin urmare protestul nu poate acceptat, cercetarea nu poate fi ordonată. Propune verificarea.

Deputatul *Dr. Aurel Vlad* espune pe larg felul, cum după cunoștințele sale s'au făcut presiuni asupra alegătorilor în acest cerc electoral. Propune deci ordonarea cercetării.

Deputatul *Arseniu Vlaicu* află, că nu se cunosc cazuri concrete, prin urmare ordonarea cercetării nu are rost. E pentru verificare.

Deputatul *Dr. Vasile Saftu* constată, că e de notorietate publică, cumcă presiuni s'au făcut la alegerile congresuale pretutindenea. Espune felul, cum s'au făcut influențele în cercul Brașovului. Pentru pre-

stigiul congresului dorește deci ordonarea cercetării în chestia alegerii din discuție, ca adevărul să iasă la iveală.

Deputatul *Dr. Petru Ionescu* răspunde oratorilor, cari cer ordonarea cercetării, rectificându-le unele afirmări și combătându-le unele principii. E pentru verificare, deci pentru primirea propunerii comisiei verificatoare.

În chestie personală vorbește *Dr. Vasile Saftu*, iar deputatul *Dr. Aurel Vlad* își susține propunerea făcută pentru ordonarea cercetării în chestia alegerii dela *Ilia*. Raportorul *Dr. Gheorghe Popa*, reflectează la mai multe afirmări de ale oratorilor, cari au combătut verificarea propusă de comisii, și propune de nou verificarea.

Punându-se la vot propunerea deputatului *Dr. Aurel Vlad*, votează pentru ea 13 deputați congresuali. Propunerea cade și se declară verificat deputatul ales, *Victor Tordășianu*.

Acelaș raportor raportează în chestia alegerii de deputat mirean din Deva. Ales a fost *Dr. Aurel Vlad*. Protest nu a intrat în contra alegerii, dar mandatul a fost dificultat din oficiu, pentru unele greșeli de formă. Comisiunea verificatoare a luat în examinare minuțioasă toate actele și a aflat, că rezultatul alegerii nu e alterat prin micile greșeli constatate. Propune deci verificarea deputatului *Dr. Aurel Vlad*. Se verifică.

La propunerea aceluiaș raportor congresul verifică pe deputatul *Dr. Nicolae Bălan*, ales în cercul Turda, în contra căreia alegerii s'a dat protest nemotivat. Sa verifică apoi, tot la propunerea aceluiași raportor deputatul *Alexandru Belle*, ales în cercul electoral al Făgărașului, al cărui mandat a fost atacat prin protest neîntemeiat.

Se mai verifică la propunerea aceluiași raportor, deputatul *Dr. Valeriu Petco*, ales în cercul electoral al Geoagiului, și deputatul *Dr. Ioan Radu*, ales în cercul Bradului, ambele alegeri atacate prin proteste neîntemeiate. În chestia alegerii din urmă vorbește deputatul *Vasile Damian*, arătând cu cazuri concrete, cum au fost influențați alegătorii din acest cerc prin organele administrative. Propune nimicirea alegerii, dar congresul, după răspunsul dat din partea raportorului, a decretat verificarea.

Deputatul mirean *Ioan Pocioeanu*, ales în cercul Bichișului, se verifică la propunerea aceluiași raportor, fiindcă protestul dat în contra acestei alegeri a fost înaintat de unul, care nu e îndreptățit a protesta. (E preot).

Acelaș raportor propune în urmă verificarea deputatului *Pavel Chirilovici*, ales în cercul Vinga. Deputatul *Nicolae Ivan* afirmă, că alesul nu ar putea fi alegător, deci nu poate să fie nici ales. Propune luarea chestiei dela ordinea zilei, până la constatarea adevărului. Raportorul arată, ca alesul e alegător în parohia ortodoxă română din Timișoara, suburbiul elisabettin. Vorbește la obiect deputatul *Dr. Aurel Vlad*, și fiindcă alesul numai ulterior a fost luat în lista electorală propune nimicirea mandatului. Regulamentul nu admite trecerea cuiva în listă ori și când, ci numai cu ocaziunea compunerii ei, la începutul anului.

Deputatul *Nicolae Garoiu* află de corectă trecerea ulterioară în lista electorală a alesului. E deci pentru verificarea mandatului.

Vorbește în chestie P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, ca prezident al congresului, apoi deputatul *Dr. Petru Ionescu*, *Dr. Iancu Mețianu*, *Dr. Nicolae Comșa*, *Dr. Vasile Saftu*, *Arseniu Vlaicu*, *Dr. Iosif Blaga*, iar

P. S. Sa, Episcopul prezident, roagă congresul să respecte legea bisericii. Deputatul *Dr. Petru Ionescu* vorbește în chestia personală. Mai vorbește deputatul *Sava Raicu*, apoi propunătorul *Dr. Aurel Vlad*, iar cuvântul din urmă îl are raportorul *Dr. Gheorghe Popa*.

Acesta comunică congresului, că i-a venit la cunoștință, să alesul deputat mirean din Vinga poate să fie trecut în listă în comuna bisericească din Săn-Mihailu, unde are avere imobilă, deci propune, ca verificarea sa să fie luată dela ordinea zilei, până la constatarea, dacă e esactă afirmarea aceasta.

Se primește. Fiind timpul înaintat, ședința se încheie la orele 12 și jumătate, anunțându-se cea proxima pe după amiază la orele patru.

Sedința a cincia.

S'a ținut Joi, 3 August n. după amiază la orele 4. P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* notar de ședință *Dr. Iuliu Coste*.

Se intră în ordinea de zi. Raportul comisiei verificatoare, *Dr. Gheorghe Popa*, propune verificarea deputatului *Desideriu Tempeleanu*, ales în cercul Vașcăului, care și-a prezentat ulterior credenționelul. Protest nu a intrat, actele electorale se află în regulă. Congresul verifică pe deputatul numit.

Același raportor raportează în chestia alegerii de deputat mirean din cercul electoral al Comloșului, din Bănat. Au intrat două proteste, dar netemeiate. Comisiunea propunea verificarea deputatului ales *Vasile Bogdan*.

Deputatul *Dr. Aurel Vlad* propune ordonarea cercetării în chestia alegerii acesteia, pentru că din proteste reiese, că alegerea a fost influențată.

Deputatul *Arseniu Vlaicu* ia în apărare funcționarilor publici, bănuți, că nu ar fi independenți în afacerea aceasta, care atinge biserica. Și ei poartă la inimă interesele bisericii. E pentru verificare.

Înaltul prezidiu dă unele lămuriri, iar raportorul își susține propunerea de verificare. Pentru contra — propunerea deputatului *Dr. Aurel Vlad* votează 11 deputați. Se declară primită propunerea comisiei verificatoare. Deputatul *Vasile Bogdan* se verifică.

Alegerea de deputat mirean din cercul electoral Satul-nou e protestată. Se cetește protestul. Comisiunea verificatoare nu-l află întemeiat. Propune verificarea deputatului *Valeriu Petcu*. Deputatul *Dr. Aurel Vlad* propune cercetare. Primesc contra propunerea 9 deputați. Majoritatea congresului verifică deputatul ales *Valeriu Petcu*.

Același raportor referă în chestia alegerii de deputat mirean din cercul electoral Beliu din Bihor. Ales a fost *Dr. Ioan Iacob*. Protestul dat în contra alegerii nu e scris, trebuie considerat de anonim, și ca atare nu poate fi luat în considerare. Comisiunea propune deci verificarea deputatului *Dr. Ioan Iacob*. Se verifică.

Se verifică și deputatul *Titu Hațieg*, care și-a prezentat ulterior credenționelul.

În chestia alegerii de deputat mirean în cercul electoral al Alibunarului, unde a fost ales *Dr. Nicolae Petroviciu*, raportorul comisiei verificatoare constată, că protestul înaintat în contra alegerii nu corespunde cerințelor, propune deci verificarea. Deputatul *Dr. Aurel Vlad* cere cercetare. Congresul verifică alegerea, votând pentru propunerea deputatului *Dr. Aurel Vlad* 11 deputați.

Alegerea de deputat mirean din cercul electoral al Lugojului e atacată prin protest. Se cetește protestul. Comisiunea verificatoare nu l-a aflat de întemeiat și

propune verificarea deputatului ales *Aurel Doboșan*. După ce s'a celtit și al doilea protestat, dat în contra tuturor alegerilor din dieceza Caransebeșului din partea domnilor *Dr. George Dobrin* și *Dr. Valer Branisce*, vorbește deputatul *Augustin Ghilezean* și înșirând câteva cazuri concrete despre ingerințe străine, cere cercetare.

Deputatul *Dr. Liviu Lința* respinge afirmarea antevorbitorului, că ar fi fost aleși oameni neîndreptați, ceea ce nu corespunde adevărului. Vorbitorul e destul de independent. Aceeasi constatare o face și deputatul *Dr. Iuliu Coste* în ce privește persoana sa. Respinge afirmarea, că ar fi fost candidatul guvernului. Mai vorbește deputatul *Dr. Nicolae Petroviciu*, apoi deputatul *Dr. Gheorghe Alexici*, cari încă resping afirmările deputatului *Ghilezean*, încât s'ar referi la persoanele lor.

Deputatul *Dr. Petru Ionescu*, încă respinge afirmările deputatului *Ghilezean* referitoare la persoana sa. Cuvântul din urmă îl are propunătorul *Ghilezean* și apoi raportorul. Congresul ascultându-le vorbirile, verifică alegerea dela Lugoj, votând pentru propunerea deputatului *Ghilezean* 9 deputați.

Urmează raportul comisiei organizatoare. S'a constituit sub presidenția *P. C. Sale*, Arhimandritului *Filaret Musta*. Raportorul *P. C. Sa*, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, raportează în chestia raportului general al consistorului mitropolitan către congres și propune, ca raportul să fie considerat de celtit, fiind tipărit, să fie luat în general la cunoștință și alăturat la procesul verbal al ședinței. Se primește.

Întrându-se în discuția specială, congresul, la propunerea raportorului, ia la cunoștință punct de punct raportul, cu acceptarea propunerilor făcute de comisiune.

Discuție se vaște la punctul 4 din raport, în care se vorbește despre alegerile congresuale. Vorbește *Vasile Damian*, care propune să se trimită reprezentanții la guvern. Înaltul prezidiu dă lămurirea, că reprezentanții s'a făcut din partea consistorului mitropolitan. Deputatul *Micolae Ivan* propune, ca reprezentanții să se prezinte congresului, ca acesta să se ia la cunoștință despre cuprinsul ei. Mai vorbește deputatul *Lazar Triteanu*. Află de suficiență declarația înaltului prezidiu, că s'a făcut remonstrație, propune neci trecerea la ordinea zilei. Se primește propunerea aceasta.

Dintre propunerile comisiei remarcăm pe aceea, care cere cercetare consistorul mitropolitan, să facă pași la guvern, ca adăos de scumpete să primească în aceste zile grele și preoții bisericii ortodoxe române din patrie.

În chestia alegerilor pentru consistorul mitropolitan vorbește *P. C. Sa*, Protosincelul *Dr. Iosif Traian Badescu*, apoi *Dr. Gheorghe Popa*, *Dr. Gheorghe Popoviciu*, *Lazar Triteanu*, și se decide, ca alegerile să se facă după împărțirea făcută la 1912 în ce privește chestia, după care au să fie reprezentate toate singuraticele dieceze în consistorul mitropolitan.

În celelalte puncte ale sale raportul se ia la cunoștință fără discuție.

Urmează raportul comisiei bisericești. Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca* raportorul *Dr. Gavriil Buzura* propune, ca raportul consistorului mitropolitan, ca senat bisericesc, către congres, să fie considerat de celtit, să fie luat în general la cunoștință și alăturat la procesul verbal al ședinței. Se primește. Raportul se ia apoi punct de punct la cunoștință, conform propunerii comisiei, fără discuție.

Eshauriată fiind ordinea de zi, înaltul prezidiu își exprimă dorința, ca în ședința următoare să se facă alegerile membrilor din consistorul mitropolitan. Se naște discuție, la care iau parte deputații: Dr. Gheorgh Popa, Dr. Aurel Vlad, Arseniu Vlaicu, Nicolae Ivan, care face propunere, ca alegerile se fie puse la ordinea zilei pentru ședința proximă, și punându-se propunerea aceasta la vot intrunește 28 voturi, iar pentru cealaltă, a deputatului Dr. Gheorghe Popa, ca alegerile să se facă numai după alegerea de Mitropolit, în conțelegere cu noul cap al bisericii, au votat 33 deputați. Se enunță deci, că la ordinea zilei se pun rapoartele comisiunilor pentru ședința proesimă, care se ține astăzi, Vineri, la orele 9 dimineața, și ședința se încheie la orele 7 seara.

Ședința a șasa.

S'a ținut Vineri, în 4 August nou. President P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, notar de ședință *Dr. Nicolae Petroviciu*.

Notarul Dr. Pavel Roșca cetește procesul verbal al ședinței penultime. Se autentică.

Notarul Dr. Iuliu Țoste cetește procesul verbal al ședinței ultime. Se autentică.

Înainte de a se intra în ordinea de zi, deputatul Dr. Gavriil Cosma face propunere pentru corecta interpretare a unor paragrafi din regulamentul pentru alegerea de protoprosbiteri. Se predă comisiunii organizatoare.

Deputatul Traian Suciuc face propunerea pentru modificarea unor dispoziții din regulamentul pentru procedura judecătorească în chestii disciplinare. Se predă comisiunii organizatoare.

Se intră în ordinea de zi. Se verifică mandatul deputatului Dr. Toma Ienciu, la propunerea comisiunii verificatoare, făcută prin raportul Dr. Gheorghe Popa. Și-a prezentat ulterior mandatul. Protest nu s'a înaintat.

Acelaș raportor propune, în numele comisiunii verificatoare, ca actele electorale din cercul Vinga unde a fost ales Pavel Chiriloviciu, se fie redacte în consistorul mitropolitan pentru a constata, dacă respectivul e trecut ori nu în vre-o listă electorală. Deputatul Dr. Aurel Vlad propune anularea alegerii și a mandatului. Deputatul Dr. Nicolae Comșa sprijinește propunerea de anulare. Deputatul Arseniu Vlaicu sprijinește propunerea comisiunii. Înaltul prezidiu declară, că orice hotărâre a congresului, adusă cu călcarea legii bisericii în chestia de discuție, trebuie să o considere de ilegală, și Arhieriei, chemați se aperi și păzască legea, vor da vot separat în contra unui astfel de cloncuș. Deputatul Vasile Damian e pentru anularea alegerii, căci e clar, că alesul nu e trecut în nici o listă, prin urmare nici na'a putut să fie ales.

Mai vorbesc pentru invalidarea credenționalului Dr. Iosif Blaga și Dr. Vasile Saftu, iar cuvântul din urmă îl are raportorul Dr. Gheorghe Popa. Răspunde tuturor oratorilor și susține propunerea comisiunii verificatoare, modifică astfel, ca comisiunea să fie împuternicită să întrebe pe deputatul ales, dacă e trecut în vre-o listă electorală sau nu.

Se primește propunerea aceasta a comisiunii verificatoare.

Acelaș raportor referențează în chestia alegerii de deputat clerical în cercul electoral Leucești din dieceza Aradului. Ales a fost protoprosbiterul Gherasim Sârbu.

Comisiunea verificatoare propune invalidarea man-

datului, fiindcă alegerea a condus'o însuși alesul, ceea ce e oprit și constituit cas de incompatibilitate.

Congresul nimicește alegerea și mandatul deputatului Gherasim Sârbu.

Urmează raportul comisiunii școlare. President P. C. Sa, Dr. Iosif Olariu, Protosințel, raportor *Victor Păcală*.

La propunerea raportorului, raportul consistorului mitropolitan, ca senat școlar, către congres, se consideră de cetit, fiind tipărit, se primește ca basă pentru discuția specială și se alătură la procesul verbal al ședinței. Intrându-se în discuția specială, raportul se ia spre știre punct de punct, cu acceptarea propunerilor comisiunii

Urmează raportul comisiunii epitropești. S'a constituit astfel: president *Vasile Damian*, raportor *Arseniu Vlaicu*. Comisiunea propune, prin raportul ei, să se considere de cetit raportul consistorului mitropolitan, ca senat epitropesc, către congres și să fie acceptat în basă la discuția specială. Se primește. Raportul se ia apoi punct de punct spre știre, acceptându-se propunerile comisiunii epitropești cu privire la fiecare punct singuratic din raport.

Acelaș raportor cetește conspectul statistic despre averile bisericesti și școlare din mitropolie. Se ia la cunoștință.

Comisiunea organizatoare raportează prin raportul ei, P. C. Sa. Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, asupra raportului consistorului mitropolitan despre încetarea din viață a binemeritatului Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu*. Se cetește raportul către congres. Comisiunea propune luarea raportului la cunoștință și accludarea testamentului decedantului Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu* la protocol. Se primește.

Acelaș raportor raportează în chestia activității dezvoltate în ciclul trecut de delegațiunea pentru despărțirile hierarhice. Se cetește raportul înaintat congresului în chestia aceasta. Raportorul propune luarea raportului la cunoștință, cu acceptarea propunerilor pe cari în face, și anume: congresul să își exprime durerea prin sculare pentru pierderea îndurată prin trecerea la cele eterne a Arhiepiscopului și Mitropolitului *Ioan Mețianu*, a Arhimandritului *Augustin Hamsea* și a frunțașului mirean *Dr. Iosif Gall*, membri ai delegațiunii, apoi consistorul mitropolitan se ceară delagvern întregire pe seama fondului de despărțire. Alegerea noui delegațiuni să se facă într'o ședință următoare a congresului. Se primește.

În numele comisiunii organizatoare, raportează *Dr. Gavriil Cosma* în chestia fundațiunei Ioan și Maria Trandafil. Cetește raportul consistorului mitropolitan către congres. Comisiunea a examinat la cassa mitropolitană starea fundațiunei și socotelile din anii ultimi și propune luarea raportului la cunoștință, îndemnat fiind consistorul mitropolitan, ca să continue cu cercetările în privință acestei fundațiuni și se raportează la timpul său. Se decide în acelaș înțeles.

Acelaș raportor raportează în chestia fundațiunei *Agora-Gall*. Cetește raportul consistorului mitropolitan către congres. La propunerea comisii organizatoare raportul se ia la cunoștință, iar testamentul se acclude la protocol. Congresul va avea să aleagă patru membri mireni în delegațiunea care va chivernisi fundațiunea.

Acelaș raportor raportează în chestia fundațiunei *Emanuil Ungureanu*. Cetește raportul consistorului mitropolitan către congres. Raportul se ia la cunoștință, la propunerea comisiunii. Congresul mulțumește fun-

datorului, iar consistorul mitropolitan se reacează se compună literile fundamentale. Congresul face ovațiuni frumoase fundatorului *Emanuil Ungureanu*.

Urmează raportul comisiunii fundațiunii *Gozsdu*. S'a constit astfel: president *Sebastian Olariu*, raportor *Dr. Gh. Proca*. Raportorul cetește raportul consistorului mitropolitan către congres despre mersul afacerilor la fundațiunea *Gozsdu* și propune luarea raportului la cunoștință cu aprobare.

Vorbește P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, și își exprimă dorința, ca averea fundațiunii se fie investită după putință în pământuri. Dorește să fie atrasă atențiunea reprezentanței fundațiunii asupra acestui lucru.

Propunerea comisiunii se primește, împreună cu adosul părintelui Arhimandrit *Dr. Ilarion Pușcariu*, ascultându-se și părerile deputatului *Arseniu Vlaicu* în chestia aceasta, precum și ale deputatului *Sava Raicu*.

P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, își mai exprimă dorința, ca biografia marelui mecenat *Gozsdu* să se compună și tipărească cât mai curând. Propunerea se primește și se ridică la valoare de conclus.

Acelaș raportor raportează în chestia socotelilor fundațiunii *Gozsdu*. Aflându-se ele în regulă, comisiunea propune votarea absolutului pe seama delegațiunii. Se primește.

Așelăși raportor cetește raportul despre întregirea reprezentanței fundațiunii *Gozsdu*. Congresul ia act despre întregirea efectuată.

Acelaș raportor raportează asupra raportului despre votarea sumei de 10.000 coroane pe seama „Crucei Roșii” și a sumei de 10.000 coroane pe seama orfelinatului din Sibiu, din Fundațiunea *Gozsdu*. La propunerea comisiunii se ia la cunoștință.

În numele comisiunii *epitropești* raportează *Arseniu Vlaicu* în chestia socotelilor diferitelor fonduri și fundațiuni, administrate de consistorul mitropolitan. Socotelile au fost aflate în regulă. Comisiunea propune aprobarea lor și votarea absolutului pe seama consistorului mitropolitan. Se primește, ascultându-se părerile P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, exprimate în chestia aceasta.

Comisiunea *epitropească*, acceptând propunerea făcută în congres, propune, ca deputații să primească de astădată, pe lângă diurnele obicinuite, încă 8 coroane la zi, ca adaus de scumpete.

P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Iosif T. Badescu*, e în contra votării adausului propus și pentru menținerea diurnelor de până acum.

Deputatul *Dr. Nicolae Comșa* încă e în contra votării adausului de scumpete. Deputatul *Dr. A. Cioban* spriginește propunerea comisiunii. P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, află de justă propunerea comisiunii, dar dorește, ca adausul se fie redus la 6 coroane la zi. Deputatul *Dr. Gheorghe Popa* pledează pentru primirea propunerii comisiunii. P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, dorește ca adausul se fie de 4 coroane pe zi. Deputatul *Lazar Triteanu* crede, că congresul nu e competent să își voteze siesi diurne urcate, ci numai pe seama viitorului congres. P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Iosif T. Badescu*, își susține propunerea. Asemenea și raportorul, *Arseniu Vlaicu*, se pune în urmă la vot propunerea P. C. Sa, Protosincelului *Dr. Iosif T. Badescu*. Votează pentru ea 18 deputați. Se declară primită propunerea comisiunii *epitropești*.

Raportul comisiunii verificătoare, *Dr. Gheorghe*

Popa, comunică congresului, că deputatul *Pavel Chirilovici* și-a depus mandatul. Cetește declarația înaintea de acesta în scris. Se ia act despre depunerea mandatului cu aprobare.

Preasfinția Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, enunță din scaunul presideal, cumcă în vederea faptului, că după amiază la orele 3 se încep pregătirile pentru alegerea de Arhiepiscop și Mitropolit, congresul ordinar își întrerupe lucrările. Anunță deci proxima ședință a congresului ordinar pe după încheierea congresului electoral și încheie ședința la ora una după amiază.

Congresul electoral.

Ședința premergătoare.

Domnii deputați congresuali, atât cei ordinari, cât și cei aleși din loc în arhidieceza transilvană, numai pentru alegerea de Arhiepiscop și Mitropolit, s'au întrunit Vineri, în 4 August n., la orele 3 după amiază, în catedrala Sibiului, pentru a ține adunarea premergătoare, în înțelesul §-lui 157 din Statutul organic.

La propunerea deputatului *Dr. Gheorghe Popa* se trimite o deputațiune de șase membrii, ca se invite pe P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, la deschiderea pe conducerea adunării premergătoare, în calitate de comisar numit din partea consistorului mitropolitan.

Delegațiunea e compusă din următorii domni deputați congresuali: P. C. Sa, Arhimandrit *Dr. Eusebiu R. Roșca*, P. C. Sa, Protosincelul *Roman R. Ciorogariu*, *Dr. Iancu Meșianu*, *Sava Raicu*, *Patriciu Dragalina* și *Petru Corcan*.

Nu peste mult se înfățișază P. C. Sa, Părintele Arhimandrit *Filaret Musta*, însoțit de Preasfinții Domni Episcopi *Ioan I. Papp* și *Dr. E. Miron Ortistea*, cum și de domni membri ai deputațiunii, și ocupând loc la masa din fața sfântului altar, dispune se fie citit actul consistorului mitropolitan despre decedarea mitropolitului și despre convocarea congresului electoral. Îi cetește Domnul *Nicolae Zigre*, secretar mitropolitan.

P. C. Sa, comisarul mitropolitan, după ce deputații congresuali au luat la cunoștință cele comunicate din partea consistorului mitropolitan, provoacă pe domnii deputați să-și pregătească fiecare dintre ei ședula, pe care e înscris numele aceluia, pe care'l dorește se fie mitropolit, ca se aibă la îndemână când se va face votarea.

Comunică apoi domnilor deputați, că la orele 7 seara se va ține în catedrală priveghirea, după tipicul Rusalilor, și invită la acest serviciu divin pe membrii congresului. Comunică mai departe, că în ziua următoare, Sâmbătă, 5 August n. la orele 9 dimineața se celebrează în catedrală sfânta liturghie cu chemarea Duhului sfânt, apoi se face deschiderea congresului electoral.

Fiindcă Statutul organic dispune, că la vorbirea de deschidere are să răspundă un membru congresual, provoacă pe domnii deputați se designeze din sinul lor pe acest orator.

La propunerea deputatului *Dr. Petru Ionescu*, congresul încredințează cu misiunea aceasta pe deputatul *Arseniu Vlaicu*.

Terminele fiind agendele adunării premergătoare, P. C. Sa, comisarul mitropolitan, o declară de încheiată, la orele trei și jumătate.

Privegherea.

La orele 7 seara s'a început privegherea în catedrală, după tipicul dela Rusalii. A celebrat următorii: domnul protopresbiter Dr. Ioan Stroia, cu domni diaconi Dr. Octavian Costea și Dr. Gh. Comșa. La acest frumos serviciu divin, oficiat în mod înălțător, au participat Preasfințiții Domni Episcopi Ioan I. Papp și Dr. E. Miron Cristea, Preacuvioșia Sa, Părintele Arhimandrit Filaret Mușta, comisar mitropolitan de alegere, toți dignitarii înalți bisericești și aproape toți deputații congresuali, precum și alt public, care se interesează de alegere de Arhiepiscop și Mitropolit al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania și de ceremoniile legate de acest act însemnat. Serviciul divin s'a terminat la orele 9 seara și deputații congresuali au părăsit catedrala în grupuri, discutând asupra actului pe care vor avea să-l săvârșească.

Sedința de deschidere.

S'a ținut Sâmbătă 5 August celebrat întâi sfânta liturgie cu chemarea Duhului sfânt în catedrală, prin preanorații domni protopresbiteri Vasile Damian, Dr. Ioan Stroia și Nicolae Borzea, cu diaconii Dr. Octavian Costea și Dr. Gh. Comșa. A fost de față P. C. Sa, Episcopul Ioan I. Papp al Aradului, domni deputați congresuali și numeros public, cu mulți preoți din afară. A cântat corul condus de domnul Ionel Crișan.

Domni deputați congresuali s'au întrunit apoi în sala comitatului, de unde au trimis o deputațiune, ca să invite pe P. C. Sa, Arhimandritul Filaret Mușta la deschiderea congresului electoral, în calitate de comisar mitropolitan.

În sală e o atmosferă sărbătorească, amăsurat actului însemnat, care se apropie. Galeria e îndesată de public, dame și domni. La orele 11 P. C. Sa, Arhimandritul Mușta își face intrarea în sală, însoțit de membrii deputațiunii. E aclamat cu căldură. Ocupă loc la masa presidială, având la dreapta sa pe P. C. Lor, Arhimandritul Ilarion Pușcariu și Dr. Eusebiu R. Roșca, iar la stânga pe P. C. Lor, Arhimandritul Vasile Mangra și Protosincelul Dr. Iosif Traian Badescu și Roman R. Ciorogariu.

Se face tăcere adâncă în sală, când P. C. Sa, Arhimandritul Filaret Mușta, rostește cu glas respectat următoarea vorbire:

Mărit congres! Venerabili deputați, mult stimaților deputați mireni!

După cum este cunoscut, neînsemnata mea persoană a primit dela Preaveneratul consistor mitropolitan onorifica însărcinare, de a conduce acest mărit congres, convocat petru alegerea de Mitropolit, care în înălțatul dispozițiilor din statul organic, basate pe sfintele canoane ale sfintei noastre biserici ortodoxe, este Arhiepiscopul cel dintâi în ierarhia bisericească din mitropolia noastră greco-orientală română din Ungaria și Transilvania.

Mărit congres! Mitropolitul este Episcopul arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania, din care cauză se numește Arhiepiscop. El este președintele consistorului și al sinodului arhidiecezan, el este președintele congresului național bisericesc, el este președintele consistorului mitropolitan și președintele sinodului episcopesc, în cari corporațiuni, foruri și adunări înalte bisericești, se pertractează și se decid cauze și obiecte privitoare la propagarea și întărirea religiosității și a moralității la toți și în toți, și cu deosebire între credincioșii bisericii noastre, apoi privitoare la des-

voltarea și răspândirea culturii adevărate, și apoi privitoare și la bunăstarea materială a așezămintelor noastre bisericești.

Mitropolitul deci, pentru că se poartă sta în fruntea unei provincii bisericești, cum este metropolia noastră, și pentru că să poată conduce bine numitele corporațiuni și adunări bisericești, trebuie să aibă însușirile neîncunjurat de lipsă. Aceste însușiri sunt înșirate în epistola ce a scris-o marele apostol Pavel către Tit, pe care l'a lăsat episcop în Creta. Dintre aceste însușiri eu voesc să ating numai unele, și anume, pe acelea, cari sunt de deosebită însemnătate.

Una dintre acestea este, ca dânsul să aibă o viață curată, înfrânată și neîntinată, ca în chipul acesta el să fie exemplul viu credincioșilor săi, căci exemplul prin fapte, ce l' dă un mai mare, produce mai multă roadă în cei mai mici, decât orice vorbire, fie ea oricât de frumoasă și oricât de bine înțocmită.

În limba străbunilor noștri este zicala *exempla trahunt*, ceea ce vrea să zică, cumcă exemplele celor mai mari sunt mijlocul cel mai eficient, pentru că cei mai mici și cei subordonați se urmează pașii celor mai mari.

Mântuitorul nostru Isus Cristos le zice apostolilor „așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor: ca văzând ei faptele voastre cele bune să preamărească pe tatăl nostru din ceruri“.

Dar această poruncă a Mântuitorului li obligă și pe episcopi, fiindcă ei sunt următorii nemijlociți ai apostolilor.

Altă însușire este, ca el să aibă cunoștința perfectă a învățăturilor, cu deosebire bisericești, cum se află ele în sfânta scriptură și în sfintele canoane, aplicând acestea învățături totdeauna în mod corespunzător și cu tactul și pudența cuvenită față de toți din biserică, atât mai mari, cât și mai mici. Se aibă zel învățat, atât pentru apărarea tuturor așezămintelor și instituțiilor noastre mai înalte și mai mici, cât și pentru prosperarea și înflorirea lor, întreprinzându se pentru ele totdeauna și ori unde este lipsă de intervenire, căci dânsul în vârtutea pozițiunii celei înalte are intrare mai ușoară și intervenirea lui e împreună cu mai mult succes, decât intervenirea altor persoane.

Despre alte însușiri ce le cere sfântul apostol dela un Episcop și Mitropolit nu pot vorbi aici și acum, căci mar duce prea de parte astădată.

Mărit congres! Nu numai dela persoana ce este a se alege se cer însușiri și calități personale, ci și dela noi, alegătorii, se cer unele însușiri, sau mai bine zis, avem unele datorințe indispensabile, pentru că să ne putem împlini chemarea noastră de deputați ai congresului electoral.

Avem cu toții datorința să lucrăm într'acolo, ca actul electoral să corăspundă întru toate prescripțiilor legilor noastre din vigoare, și în special dispozițiilor din Statutul organic, inițiat și făcut de marele și nemuritorul Arhiepiscop Andrei baron de Șaguna, fiind sprijinit în lucrarea sa de unii dintre antecesorii noștri, bărbați bine meritați în viața noastră bisericească. Noi, deputații congresului electoral, avem datorința să ne rădicăm la nivelul recerut, pentru că să sevirișim un act demn de un congres, care este reprezentanța cea mai înaltă în biserică noastră din iubita noastră patrie, din Ungaria, sau cu alte cuvinte, reprezentanța întregii provincii mitropolitane a Românilor de religiuinea greco-orientală din Ungaria și Transilvania.

Ca să ne putem ridica la acest nivel, noi, deputații avem datorința să examinăm *sine ira et studio* și cu seriozitatea recerută calitățile persoanei de ales. Fiindcă suntem oameni și ca atari suntem supuși multor scăderi și patimi, să ne nizuim din răpuzeri, ca nu cumva vreuna dintre aceste patimi, precum este de exemplu antipatia în grad mai mare față de vreo persoană, să ne ducă la pas nesocotit și greșit, care să ne ducă tocmai la contrariul dela aceea ce voim să ajungem.

Am ținut să le ating acestea, pentruca să vă atrag atențiunea, de o parte asupra calităților ce au a se lua în considerare, în ce privește persoana datorințelor noastre, ca alegători, ca astfel și eu să fiu ușurat în împlinirea misiunii mele.

Eu cu tot adinsul îmi voi da silința ca în calitatea mea de comisar să fiu cu toată corectitatea, ca astfel, ajutorat și D-voastră, domnilor deputați, actul electoral să decurgă cu toată demnitatea ce trebuie observată la cel mai însemnat act constituțional bisericesc, ce este chemat congresul nostru a-l împlini, dela care act avem să așteptăm întărirea vieții noastre bisericiești, prosperarea și înflorirea tuturor instituțiilor noastre bisericiești culturale.

Cu aceasta declar de deschisă sesiunea congresului național bisericesc electoral. (Aclamări și aplauze).

La cuvântul de deschidere răspunde dl *Arseniu Vlaicu*.

Înaltul presidiu încredințează cu compunerea procesului verbal al ședinței acesteia pe deputatul *Mateiu Voileanu*.

Se citește acum lista deputaților aleși ad hoc în arhiepiscopie, numai pentru alegere de Arhiepiscop și Mitropolit. Răspund la apelul nominal 29 de deputați, iar la 20-lea își prezintă credenționalele prin birou, fiind holnav.

Înaltul presidiu enunță, că notari rămân și pentru congresul electoral cei aleși pentru congresul ordinar, și tot așa și comisiunea verificatoare. I se predau deci acesteia toate credenționalele și actele electorale, prezentate raport special din partea consistorului mitropolitan, și anunțându-se ședința proximală de după amiază, la orele 4, ședința se încheie la orele 11 și jumătate.

Sedința a doua.

S'a ținut Sâmbătă, în 5 August n. la orele 4 d. a. în prezența tuturor domnilor deputați congresuali și a unui public numărând, dame și domni, care a umplut galeria salei din casa comitatului.

Presedează P. C. Sr. Arhimandritul *Filaret Musta*, comisar mitropolitan, care numește notar de ședință pe domnul *Dr. Nicolae Bălan*.

Notarul *Mateiu Voileanu* citește procesul verbal al ședinței de deschidere. Deputatul *Dr. Aurel Vlad* cere să se șteargă din protocol afirmarea, că deputatul *Arseniu Vlaicu* și-ar fi rostit răspunsul la vorbirea de deschidere în numele întregului congres, pentrucă în vorbire se cuprind părți pe care nu toți deputații congresuali le aprobă. Se naște discuție la care iau parte deputații *Dr. Petru Ionescu*, *Dr. Tiberiu Brediceanu*, *Dr. Aurel Munteanu*, *Dr. Aurel Cioban*, *Dr. Nicolae Comșa* și *P. C. Sa*, Arhimandritul *Filaret Musta*, în urma căreia discuții se face o stilizare nouă a acestui punct din procesul verbal, care apoi se declară de verificat.

Se intră în ordinea de zi. La propunerea comisiunii verificatoare, prin raportorul ei, *Dr. Gheorghe Popa*, se declară verificați 21 de deputați ad hoc din

arhiepiscopie, în contra alegerii cărora nu s'a dat protest și nici din oficiu mandatele lor nu au fost dificultate.

Celelalte nouă alegeri au fost protestate, cele mai multe din motivul, că s'a făcut ingerințe și presiuni. Comisiunea verificatoare a aflat însă, că protestele nu sunt întemeiate, și cu privire la opt alegeri a propus verificarea, acceptată de congres, iar mandatul al nouălea protestat, al deputatului *Dr. Aurel Munteanu*, s'a anulat, tot la propunerea comisiunii din motivul, că alesul nu se află trecut în listele electorale, prin urmare nu poate fi ales.

Terminate fiind verificările, constată, că sunt prezenți 115 deputați congresuali. Două mandate au fost anulate, un deputat și-a depus mandatul și doi deputați au cerut concediu, unul mai de mult, unul în ședința aceasta.

Înaltul presidiu constată, că sunt împlinite toate dispozițiunile cuprinse în statutul organic cu privire la pregătirile ce sunt de făcut pentru alegerea de mitropoliți, deci enunță, că în ședința proximală se va proceda la actul alegerii. O convoacă pe zi următoare, Duminică la orele 10 dimineața și încheie ședința la orele 6 seara.

Alegerea.

S'a făcut în ședința a treia, ținută Duminică, 6 August n. Sa deschis la orele 10 și un sfert. A fost presidată de P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, comisar mitropolitan. Notar de ședință *Mateiu Voileanu*.

Notarul *Dr. Nicolae Bălan* citește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se atentă.

Înaltul presidiu invită congresul să aleagă o comisiune scrutinătoare, o comisiune bugetară și o comisiune pentru redactarea adresei către Maiestatea Sa.

Comisiunea scrutinătoare se compune astfel: P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, vicar arhiepiscopesc, *Sava Raicu* și *Titu Mărgineanțu*. Cu compunerea adresei se încredințează comisiunea organizatoare comisiunea epitopească a congresului ordinar. Toate aceste se fac la propunerea deputatului *Dr. Gheorghe Popa*.

Se citește lista deputaților congresuali din arhiepiscopie. Sunt prezenți 57. Se citește lista deputaților din diecezele sufragane. Răspund earăș 57 deputați. Există deci paritatea cerută de Statutul organic și nu trebuie să se facă sortare.

Înaltul presidiu enunță că majoritatea absolută e de 58 voturi și să începe votarea. Fiecare deputat își depune în urmă ședule de votare. Au votat 114 deputați. Desfăcându-se buletinele se constată, că Arhimandritul *Vasilie Mangra* dela Oradea-mare a primit 71 voturi, P. S. Sa, Episcopul *Dr. Miron Cristea* 24, P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* 12 voturi, iar 7 bile au fost albe.

Înaltul presidiu declară de legal ales Arhiepiscop și Mitropolit pe Arhimandritul *Vasilie Mangra*, vicar episcopesc în Oradea-mare. Enunțarea e primită cu aclamări și cu aplauze.

Se esmite o comisiune, compusă din P. C. Lor, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca* și Protosincelii *Dr. Iosif Traian Badescu* și *Roman B. Ciorogariu*, apoi din domni *Dr. Petru Ionescu*, *Dr. Iencu Metianu*, *Sava Raicu* și *Titu Hatieg*, ca se invite pe alesul (absent din congres) în fața congresului, pentru a i se comunica rezultatul alegerii.

La intrarea în sală, Părintele *Mangra* e primit cu aclamări și aplauze. P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, presidentul congresului electoral îi comunică, cumcă congresul l-a ales de Arhiepiscop și Mitropolit

al bisericii ortodoxe Române din Ungaria și Transvania, și felicitându-l ti dorește ca activitatea sa se fie rodnică și binecuvântată de Dumnezeu.

Raportorul P. C. S. Arhimandritului *Vasilie Mangra* lam dat în primul nostru scris despre alegere.

Sedința se declină încheată la ore 12, după ce congresul prin rostul peputatului Arseniu Vlaicu aduce calde mulțămiri P. C. Sale, Arhimandritului *Filaret Musta*, pentru înțeleapta conducere a congresului electoral.

Felicitări.

Preacuvioșia Sa, Arhimandritul Vasilie Mangra, a primit în cursul zilei de alegere numeroase telegrame de felicitare, din prilegul alegerii sale de Arhiepiscop și Mitropolit al bisericii ortodoxe române. Escelența Sa, contele Ștefan Tisza, ministrul-president al țării i-a telegrafat următoarele:

Ilustrității Sale, Vasilie Mangra, în Sibiu. Cu bucurie patriotică am luat cunostință despre rezultatul alegerii de astăzi și implor binecuvântarea lui Dumnezeu asupra activității Tale ca Arhiepiscop și Mitropolit și asupra bisericii greco-orientale române. Cu ajutorul seu vom dovedi prin fapte, că politica noastră e isvor de binecuvântare și de putere, atât pentru statul ungar cât și pentru românimea din patrie. Ștefan Tisza.

ad. 2079.

Concurs.

Pentru primirea elevilor în internatul gr.-or. român din *Beiuș* pe anul șc. 1916/1917 se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni.

Petițiunile pentru primire sunt a se adresa rectorului internatului până în *16/29 august 1916*, provăzute cu: testimoniul școlar, estras de botez și atestat medical, cumcă elevul este deplin sănătos.

Taxa anuală de întreținere este de *740 coroane*, care se va achita în 4 rate: 230 cor. la înscriere, 170 cor. în 15 noemvrie, 170 cor. la 1 februarie 1917 și 170 cor. în 15 aprilie. Taxa întreagă este a-se solvi și dacă anul școlar s'ar termina mai iute.

Tot la înscriere se mai plătește o taxă de 2 coroane, pentru biblioteca internatului, iar 1 coroană, pentru corespondarea cu părinții.

Elevii primesc în internat întreținerea întreagă: locuință, vipt (dimineața lapte, la prânz 3 plese, sara 2 plese) lumină electrică, încălzit, spălat, medic, medicamente, scaldă și instrucțiune,

Fiecare elev intern are să aducă cu sine: 1 saltea (strojac) pentru pae, 2 ciarciafuri de pat, 1 plapomă, 2 ciarciafuri de plapomă, 2 perine, 4 fețe de perină, 4 ștergare, 3 servete, 6 cămeși de purtat, 3 cămași de noapte, 6 păr. de is-

mene, 6 păr. de ciorapi, 12 batiste, 2 rânduri de vestminte, 1 pallon de iarnă, 2 păr. de ghete, săpun, perie de haine, de dinți, de cap, de ghete, 1 peaptân des și unul rar.

În albituri să fie cusut cu fir, întreg numele.

Acei elevi, cari în decurs de 15 zile după expirarea termenului pentru solvirea ratelor nu și-au achitat taxele, vor fi eschiși din internat, iar aceia, cari fără motive acceptabile vor părăsi internatul în decursul anului, vor avea să desdauneze internatul cu câte 10 coroane, pentru fiecare lună, ce mai este din anul școlar.

Se obsearvă, că și elevii, cari au fost așezați în anul trecut în internat au să petiționeze din nou pentru primire.

Oradea-mare, la 14/27 iulie 1916.

Consistorul eparhial gr.-or. român.

Vasilie Mangra,
vicar episcopesc.

CRONICA.

Necrolog. Subsemnații cu inima zdruncinată de durere anunță trecerea la cele eterne a mult iubitului tată, bunice și st.ămoș *Teodor Filip*, protopop emerit, întâmplată la 1 August st. n. a. c. după un morb îndelungat în etate de 89 ani, împărțit fiind de Sf. Sacraminte. Remășițele pământești sau astrucat la 16 August st. n. a. c. a m. la 10 ore în cimitirul gr. or. din Lugașul-superior, după ritul gr. or. Lugașul-superior la 14 August 1916. În veci pomenirea lui! *Alessandru Filip* notar em. și soția, *Rozalia Szántay*, fiu și noră, *Adrian Filip* și soția, *Veturia Filip* și soțul, *Ioan Filip* și soția, *Aurel Filip*, *Aurora Filip* nepoți și nepoate, *Simion Filip*, preot, fiu. *Ioan Filip* și soția, *Silviu Filip*, și soția, *Dr. Victor Filip* și soția, *Romul Filip* și soția, *Silvia Filip* și soțul, *Augustin Filip*, nepoți și nepoate.

Logodnă. Anunțăm cu deosebită plăcere logodna dsoarei *Annea Costa*, fca lui *Nicolae Costa* din Homorog cu fostul profesor la seminarul nostru din loc tănărui *Dr. în teologie, Ștefan Muntean* din Pîlul-mare, preot ales în *Giula*. Felicitările noastre!

Concurs.

În urma încheierii Veneratului Consistor eparhial din Oradea-mare No. 271 B. 1916 prin această să publică a treia oară concurs pentru îndepinirea parohiei vacante de clasa I (primă) **B. Forâu-Prisaca** din protoprezbiteratul *Beiuș*, cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Casa parohială; 2. Pământ parohial arător de nouă cubule și fânate de trei cubule; 3. Bir preoțesc dela fiecare oasă o măsură (vică de cucuruz sfârmat); 4. Stolele înaintate; 5. Zilele de lucru cu mâna pe an 100 sau una coroană de ziuaș; 6. Intregirea dotațiunei dela stat.

Alesul e îndatorat a catehiza la școala elementară fără altă remunerație.

Cei ce doresc a reflecta la aceasta parohie sunt poftiți a-și înainta recursurile lor, ajustate cu documentele de lipsă și adresate comitetului parohial din B. Forâu-Priseca, oficiului protopopesc gr. or. român din Beiuș (Belényes) având a-se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare, cu observare § lui 33 din „Regulamentul” pentru parohii. Ia sf. biserică din B. Forâu-Prisaca, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. ppsc. 1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc-cantor al devenit vacant prin moartea lui Paul Papp dela școala gr. or. rom. din Illye-Cinseghin com. Bihor, protopopiatul Tinca cu termen de 30 zile dela publicarea în foaia oficioasă, pe lângă următoarea dotațiune:

1. cvartir liber cu grădină de legume.
 2. Bani gata 1200 cor. salar fundameental acoperit prin repartiție pe credincioși, și solvit prin epitropia parohială pe 3 luni înainte, notificându-se ca comuna bisericască nu reflectează la ajutor de stat.
 3. Stoalele îndatinat dele mort 2 cor. cununie și maslu câte 1—1 cor.
 4. Pentru conferință 30 cor.
 5. Pentru scripturistică 10 cor.
- De cvartir și încălzirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericască.

Reflectanții la acest post se vor prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în biserică din loc pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale, iar recursurile lor ajustate conform regulamentului le vor adresa comitetului parohial și înainta subscrișului protopresbiter, cu adausul ca la rugare vor adresa o de larațiune, ca numai după serviciul prestat la această școală i-se va computa îmbunătățirea salarului pretins și staverit prin lege și anii de serviciu de până aci nu va pretinde a se lua în socotință.

Dat în ședința com. par. ținută la 31 Iulie — 13 August 1916.

Teodor Sava m. p. notar.

Iosif Rocsin m. p. președinte

În conțelegere cu mine *N. Rocsin* m. p. protopop. 1—3

Pentru vacantul post învățătoresc-cantor al din înand comitatul Bihor, ppiatul Tinca pe lângă următoarea dotațiune:

1. Cvartir liber cu grădină de legume.
 2. În numărariu 200 cor.
 3. Pământ 8 jug. 1301□ în valoare 210 cor.
 4. 5 cubule cucuruz și 5 cubule grâu în valoare 124 coroane și 60 fil.
 5. Deputatul de lemn 66 coroane 60 fil.
 6. Venie cantonale 51 coroane.
- Contribuțiunea are să o plătească alesul. Ajutorul de stat pentru întregire salarului au fost v. dat pentru fostul învățătoriu.

Reflectanții la acest post în termen de 30 zile au să se prezinte în sfânta biserică din înand pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale, iar recursurile lor adresate comitetului parohial, să le înainteze subscrișului protoprezbiter.

Nicolae Bocsin. protoprezbiter.

—□— 1—3

Pentru postul de învățător-cantor dela școala confesională din Dobrești protopresbiteratul Beiuș, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima

publicare în foaia „Biserica și Școala” cu următorul salar:

1. Locuință și grădină.
2. Dela parohie 710 cor.; pentru încălzirea salei de învățământ 10 m. lemne, pentru curățirea școalei 80 cor.; pentru conferință 20 cor.; dela înmormântare miță 1 cor.; dela înmormântare mare 2—3 cor.; dela liturgie privată 1 cor.; dela maslu 1 cor.
3. Întregirea de stat, votată cu Nr. 101,556/2916 M. Alesul are să propună toate studiile obligate, să provadă cantoratul și până la îndeplinirea postului de paroh să provadă și catehizarea.

Recursule regulamentare se vor înainta pe calea oficiului protopopesc din Beiuș, iar recurenții se vor prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în biserică din Dobrești, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu*, adm. ppsc. 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresc-cantorale gr.-or. rom. elem. din Sârbi (Szerb) pprezb. Halmagiului, devenită în vacanță prin abdicarea fostului inv. se publică concurs cu termen de 30 zile dela 1. apariția acestuia în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt:

1. Salar fund. din cassa cultului 500 cor.
2. Pământ arător 2 $\frac{1}{2}$ jughere cu un venit anual de 80 cor. de după care dările publice va avea să le plătească învățătorul.
3. Întregirea salarului inv. cu ajutor de stat conform art. XXVII 1907 a fost pus în curgere cu Nr. 141525/1910 M. C. deci să consideră de asigurat și după art. XVI 1913.
4. Dela înmormântări și alte venit cantonale circa 60 cor.
5. Spese de conferințe inv. 20 cor.
6. Scripturistică 10 cor.
7. Locuință în natură cu grădină de legume.

De curatorat, încălzitul și curățitul extern și intern a edificiului școlar să îngrijește comuna aducând lemnele trebuincioase pe spesele proprii.

Alesul învățător va fi îndatorat să provadă catehizarea elevilor, în caz dacă preotul ar fi dispensat dela aceasta, precum și instrucțiune în școala de repetiție, cantoratul în și afară de biserică și să conducă elevii regulat la biserică — fără altă remunerație.

Reflectanții sunt poftiți, să-și înainteze recursurile lor, adresate comitetului par. resp. pe calea oficiului pdresbiteral din Halmagiu (Nagyhalmagy) în termenul de sus, ajustate în regulă cu toate documentele prescise în original; totodată sunt poftiți, ca în vre-o duminică ori sârbătoare să se prezenteze în sf. biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți și poporului.

Din ședința com. par. din Sârbi, ținută la 2 iulie n. 1916.

Irimie Sirca, preot pres. com. par.

Petru Ștefea, notar.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar*, protopresbiter inspector școlar. 3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresc-cantorale dela școala gr.-or. rom. elem. din Măgulicea (Kismaglod) pprezb. Halmagiului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela 1. apariția acestuia în foaia oficială „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt:

1. Salar fundamental din cassa culturală 500 cor.
2. Pământ intravilan pentru legume.
3. Întregirea salarului inv. conform legilor existente cu ajutorul de

stat s'a cerut, dar comuna nu garantează nici nu se obligă a solvi mai mult decât suma de sus. 4. Spese de conferințe inv. 20 cor. 5. Scripturistică 10 cor. dela înmormântări, unde va fi poftit 1 cor. 6. De locuință se va îngriji comuna pe spesele sale închiriind de-o-camdată până la renovarea vechiului edificiu și edificarea salei noaue de învățământ. 7. Lemne de foc pentru inv. și încălzirea salei de învățământ va aduce comuna pe spesele sale la fața locului și să va îngriji și de curatorat.

Alesul învățător va fi îndatorat să provadă instrucția și în școala de repetiție precum și cantoratul ni și afară de biserică fără alta remunerație, și se onducă regulat elevii la biserică.

Dela reflectanți să poștețe ca recursese lor aduștate cu toate documentele prescise în original și adresate comitetului par. din loc, să le înainteze în terminul de sus pe calea oficiului protopresbiteral din Hălmațiu (Nagyhalmagy).

Din ședința comitetului par. din Măglicea dela 8/21 iulie 1916.

Laurentie Juca,
preot preș. com. par.

Nicolae Ghilea,
notar.

În conțelegere cu: Cornel Lazar pprezb. insp. școlar.

—□—

3—3

Pentru def. îndeplinire a stațiunii învățătoresți-cantorale dela școala gr.-or. rom. elem. din Ociu (Oles) pprezb. Hălmațiu, se publică concurs cu termin de 30 zile dela apariția acestuia în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Din cassa culturală dela Oci 349 cor. 60 fil.; dela Ocișor 287 cor. 48 fil. de tot în salar fund. 636 cor. 08 fil. 2. Ajutorul dela stat s'a cerut de non conf. art. XVI 1913, pentru întregirea salarului inv. și după alegerea și definitizarea inv. să va cere punerea lui în curgere, dar susțitorii școalei nu asigură mai mare salar decât acesta din concurs, ne luând garanța adecă pentru obținerea întregirii dela stat. 3. Spese de conferințe inv. 20 cor. 4. Scripturistică 10 cor. 5. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor. 6. Cvartir liber cu 2 chilii, cuină și cămară; pentru grădină de legumi 20 cor. Pentru curatorat și încălzitul școalei se va îngriji comuna Oci aducând la fața locului 6 metri lemne în preț de 27 cor. 48 fil.; tot astfel se va îngriji și de văruiul intern și extern a salei de învățământ, afară de internul locuinței învățătoresți. Alesul învățător va fi dator să provadă — în cazul că preotul va fi dispensat — catehizarea școlariilor, instrucția la școala de repetiție, nu altcum și cantoratul în și afară de biserică.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursese lor ajustate în regulă cu toate documentele prescise (v. Valea-mare) și adresate comitetului par. din Oci-Ocișor, să le înainteze în terminul de sus, pe calea oficiului pprezbiteral gr.-or. rom. din Hălmațiu (Nagyhalmagy).

Dela recurenți să cere, ca sub durata concursului, să se prezenteze în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserici din susnumitele comune spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscut și poporului.

Din ședința comitetului parohial ținută în Oci la 15/28 iunie 1916.

Ioan Giurgiu,
paroh preș. com. par.

Adam Ciorogariu,
notar.

În conțelegere cu: Cornel Lazar, pprezb. insp. școlar.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea def. a stațiunii învățătoresți-cantorale dela școala gr. or. rom elem. din Vidra

(pprezb. Hălmațiu) în conformitate cu ord. Consist. Nre. 4555/1915 să publică concurs cu termin de 30 zile dela apariția l-a acestuia în foaia of. „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. În salar fund. din cassa cult. 600 cor. 2. Drept de pășu at alor 4 capete de vite în preț de 15 cor. 3. Salarul a fost întregit conf. a XXVII: 1907, cu ajutor de stat, deci e asigurat și c. art. XVI: 1913. 4. Dela înmormântări mari unde va fi poftit 1 cor. dela celea mai mici 50 fil. 5. Spese de conferință inv. 20 cor. 6. Scripturistică 10 cor. 7. De locuință pentru inv. se va îngriji comuna bis. închiriind pe spesele sale căci s'a edificat de-camdată numai sală nouă de inv. 8. Curatoratul: încălzitul curățitul salei de inv. le va pro-vedea com. din spesele sale aducând lemele de lipsă la fața locului din propriul său.

Învățătorul ales va fi datorat să provadă cantoratul în și afară de biserică, instrucțiunea și în școala de repetiție și să conducă elevii regulat la biserică.

Dela reflectanți să poștețe să-și înainteze recursese lor ajustate conf. regulam. și adresate comitetului par. din Vidra pe calea oficiului ppresbiteral gr. or. rom. din Hălmațiu (Nagyhalmagy) în terminul sus indicat; apoi să se prezenteze în vre-o duminică ori sârbătoare în biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți și poporului.

Din ședința com. par. ținută în Vidra la 29 iunie v. 1916.

Nicolae Sirca m. p.
preot preș.

Gheorghe Mațier m. p.
not. com. p.

În conțelegere cu: Cornel Lazar ppresbiter-insp. școl.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea def. a stațiunii învățătoresți-cantorale dela școala gr. or. rom. elem. din Bodești (Bogyafalva) pprezb. Hălmațiu să publică concurs cu termin de 30 zile dela apariția l-a a acestuia în foaia of. „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Din cassele cult. dela Bodești 365 cor.; dela Mermesti 183 cor. 2. Cantorat comp. în salar fund. dela Bodești 40 cor. dela Mermesti 20 cor. 3. Uzufructul unui pământ cu venit curat de 10 cor. 4. Lemne de foc rescump. în bani dela Bodești 64 cor. dela Mermesti 32 cor. cari toate laolaltă fac: 714 cor. 5. Salarul a fost întregit cu ajutor de stat c. art. XXVII: 1907 prin rezoluția min. 121342/1910 deci, fiind pus și în curgere fostului inv. să conzideră asigurat c. art. XVI: 1913. 6. De locuință se va îngriji parohia închiriind pe spesele sale. 7. Spese de conferințe inv. 20 cor. 8. Scripturistică 10 cor. Dările publice dela pământul inv. va solvi alesul. Învățătorul va fi dator să provadă fără altă remunerație cantoratu în și afară de biserică instrucția în școala de rep. și să conducă elevii regulat la biserică.

Reflectanții sunt poftiți să-și înainteze în terminul de sus recursese instruite cu toate documentele recerute în original și adresate comitetului par. din Bodești-Mermesti pe calea of. prot. din Hălmațiu (Nagyhalmagy); apoi să se prezenteze în vre-o duminică ori sârbătoare în bisericile com. numite spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți și poporului.

Din ședința com. par. ținută în Bodești la 12 iulie n. 1916.

Ioan Sârban m. p.
preot preș.

P. Mager
notar.

În conțelegere cu: Cornel Lazar m. p. pprezb. insp. școl.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoarești-cantorale dela școala gr. or. rom. elem. din Josaș, (Joszás) pprezbiteratul Halmagului, amăsurat dispozițiilor conz. de nr. 2623/1915, sepublică concurs cu termen de 30 zile dela aparaja acestuia primăoară în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Salar în bani gata din cassa cult. 380 cor. 2. În loc de naturale: 6 Hl. grâu 78 cor., 6. Hl. curuz 60 cor. 3. Pentru lemne focali Inv. 4) cor. (de încălzitul salei de Inv. se îngrijește oomuna bisericească aducând lemnele de lipsă din propriul său, pe spesele sale la fața locului. 4 Spese pentru conferințele învățătoarești 20 cor. 5. Scripturistica 10 cor. 6. Pentru curatorat 24 cor. 7. Locuința în natură cu supraedifice și grădină de legumi. 8. Întregirea salarului Inv. conf. art. XVI: 1913, este asigurat cu ajutorul de stat, ce s'a votat și a fost pus în cergere fostului Inv. cu nr. 74905/1915, resp. 29.624/1912.

Alesul Inv. e îndatorat să catehizeze, întrucât preotul ar fi dispensat, să provadă cantoratul în și afară de biserică, și să conducă elevii regulat la biserică — fără alta remunerație.

Reflectanții la acest post sunt poștiți ca recursele lor — ajustate cu următoarele documente în original: a) Extras din matricula botezaților bisericească și civilă. b) Diploma de învățător. c) Atestat de apartenență (Illetőségi bizonyítvány). d) Atestat despre event. servicii de până aici. e) Declarație relativ la serviciul militar și obligamentul de substituire pe spesele sale și răspunderea sa în caz de serviciu militar (voluntariat); — să le suștarnă adresate comitetului par. din Josaș, pe calea oficiului pprezbiteral gr. or. rom. în Halmagiu (Nagyhalmagy).

Dela recurenți se cere ca sub durata concursului să se prezenteze, în vre-o duminică ori sârbătoare, în sf. biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscut și poporului.

Din ședința com. par. din Josaș, ținută la 17/30 iuliu 1916. v.

Gheorghe Costina,
preot președinte.

Petru Popovici
notar com. par.

În conșelegere cu: *Cornel Lazar*, pprezbiter insp. școl.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea def. a stațiunii învățătoarești-cantorale dela școala gr. or. rom. elem. din Bănești (Zarándbánya) pprezbiteratul Halmagului amăsurat ord. v. Conzistor diec. din Arad, de Nro. 4481/1915, — să publică concurs, cu termen de 30 zile dela l-a apariție acestuia în foia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Din cassa cult dela Bănești 346, cor., dela Cristești 184 cor. 2. Competința cantorală dela ambele comune detot 60 cor. 3. Pământ 2½ jugh. cu un venit curat anual de 48 cor. de după care dările publice va avea să le solvească învățătorul. 4. Salarul fundamental conf. art. XXVII: 1907 a fost întregit cu ajutor de stat, deci se consideră asigurat și conf. art. XVI: 1913. 5. Dela înmormântări, unde va fi poștit 1 cor. 6. Spese de conferințe Inv. și adunarea gen. 30 cor. 7. Scripturistica 10 cor. 8. Locuința Inv. nefiind camdeodată comunele bis. susșuitoare de școală, să vor îngrijii pe spesele lor să închirieze una acomodată.

De curatorat, încălzitul și curățitul salei de Inv. și de lemnele trebuincioasă, să va îngrijii comuna bis. pe spesele sale.

Pentru îndeplinirea a stațiunii învățătoarești-cantorale dela școala gr.-or. rom. elem. din Valea-mare (Zarándpatak) pprezbiteratul Halmagului, să publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție acestuia în foaia of. „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Din cassa culturală salar fundamental de tot 638 cor. 2. Uzuctul alor 7 jugh. de pământ, cu un venit singur de 42 cor. anual, de după care dările publice va avea să solvească alesul Inv. 3. Venite cantonale 5 cor. 4. Eventualul ajutor de stat se va cere pentru întregirea salarului Inv. c. art XVI: 1913 din nou, pupă alegerea și resp. întărirea învățătorului, dar parohia nu se angajează la solvirea unui salar mai mare decât aceasta din concurs. 5. Spese de conferințe Inv. 20 cor. Pentru curatorat 20 cor. 6. Cvarit acomodat cu 2chilii, supraedificate și grădină de legumi cu pomi. 7. De încălzitul salei de Inv. să va îngrijii comuna bis. pe spesele sale proprii, ducând lemnele de lipsă la fața locului.

Alesul Inv. va fi dator, să provadă instrucțiunea și în școala de repetiție precum și cantoratul în și afară de biserică, să catehizeze elevi și să-i conducă regulat la biserică, fără alta remunerație.

Recurenți sunt poștiți, să-și înainteze în terminul de sus recursele lor adresate comitetului par. din Valea-mare pe calea oficiu pprezbiteral al Halmagului (Nagyhalmagy) ajustându-le cu următoarele documente în original: a, Extras din matricula botezaților și dela cea civilă. b, Diploma de învățător. c, Atestate despre eventualele servicii de Inv. d, Atestat de apartenență (illetőség) e, Declarație relativ la referințele sale militare, eventuala substituire pe spesele și răspunderea proprie în anul de voluntariat.

Reflectanți sunt poștiți, ca sub durata concursului, să se prezenteze în sf. biserică din loc spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți și poporului.

Din ședința comitetului par. din Valea-mare dela 12 iulie 1916 n.

Ioan Serac
paroh preș.

Simion Cuțm
p. notar.

În conșelegere cu: *Cornel Lazar* m. p. pprezb. insp. școl.

—□—

3—3

Reflectanți sunt poștiți, să-și subștearnă recursele lor adresate comitetului par. din Bănești-Cristești pe calea oficiului pprezbiteral gr. or. rom. din Halmagiu (Nagyhalmagy) în terminalul desus, având să le ajusteze cu următoarele documente în original: a) Extras de botez din matricula bisericească și civilă. b) Atestat de apartenență (Illetőségi bizonyítvány). c) Atestate de servii. d) Diplomă Inv. e) Declarație privitoare la serviciul militar și eventual substituire pe spesele sale în caz de serviciu ca voluntar pe 1 an.

Alesul Inv. e dator, să provadă și instrucțiunea din școala de repetiție, cantoratul în și afară de biserică, fără alta remunerație și să conducă elevii regulat la biserică. Recurenții sunt poștiți ca sub durata concursului să se prezenteze, în vre-o duminică ori sârbătoare în bisericile din comunele aparținătoare, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți poporului.

Din ședința comitetului par. ținută în Bănești la 13 iulie n. 1916.

Alexandru Gligor.
par. preș. com. par.

Teodor Popovici
notar.

În conșelegere cu: *Cornel Lazar* m. p. pprezbiter insp. școl.

—□—

3—3